לא הוה מפליג נפשיה מיניה מנלן אילימא מדכתיב [1]כמוני כמוך כעמי כעמך אלא מעתה כסוסי כסוסיך הכי נמי אלא מה דהוי אסוסיך תהוי אסוסי ה"נ מאי דהוי עלך ועילוי עמך תיהוי עלי ועילוי עמי אלא מהכא [2]ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים איש על כסאו מלובשים בגדים בגורן פתח שער שומרון מאי גורן אילימא גורן ממש אטו שער שומרון גורן הוה אלא כי גורן [א]דתנן [א]סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה לימא מסייע ליה [3]והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב [ג]ואמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב על פי הדבור שאני מאי עורבים אמר רבינא עורבים ממש א"ל רב אדא בר מניומי ודלמא תרי גברי דהוי שמייהו עורבים מי לא כתיב [4]ויהרגו את עורב בצור עורב ואת זאב וגו' א"ל איתרמאי מילתא דתרווייהו הוה שמייהו עורבים [ג]ודלמא על שם מקומן מי לא כתיב [5]וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה וקשיא לן קרי לה נערה וקרי לה קטנה וא"ר פדת קטנה דמן נעורן אם כן עורביים מיבעי ליה לימא מסייע ליה [7]הכל שוחטין ואפילו כותי ואפילו ערל ואפילו ישראל [ה]מומר האי ערל ה"ד אילימא שמתו אחיו מחמת מילה האי ישראל מעליא הוא אלא פשיטא מומר לערלות אימא סיפא ואפילו ישראל מומר ה"ד אי מומר לדבר אחד היינו מומר לערלות אלא לאו מומר לעבודת כוכבים וכדרב ענן לא לעולם אימא לך מומר לעבודת כוכבים לא דאמר מר[ו] [ב]חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה אלא מומר לאותו דבר וכדרבא מיתיבי [6]מכם [ז]ולא כולכם [ג]להוציא את המומר מכם בכם חלקתי [ד]ולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם שדומים לבהמה מכאן אמרו [ה]מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא הא גופא קשיא אמרת מכם ולא כולכם להוציא את המומר והדר תני מקבלין קרבנות מפושעי ישראל הא לא קשיא רישא [א]מומר לכל התורה כולה מציעתא מומר לדבר אחד אימא סיפא חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבת בפרהסיא האי מומר היכי דמי אי מומר לכל התורה כולה היינו רישא ואי מומר לדבר אחד קשיא מציעתא אלא לאו [ו]הכי קאמר חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא [ז]אלמא מומר לעבודת כוכבים הוה מומר לכל התורה כולה ותיובתא דרב ענן תיובתא והא מהכא נפקא מהתם נפקא

מעם

לא הוה מפליג נפשיה מיניה. לא היה יהושפט נזהר ונבדל ממנו משום חשד כלל אלמא אע"ג דמומר[ט] לעבודת כוכבים היה לא הוי מומר לכל התורה כולה: **כעמי כעמך.** דמשמע הרי [ב]אתה כמותינו דסומכין עלייהו: **כסוסי כסוסיך ה"ג.** דלענין איסור והיתר קאמר אלא על כרחך לענין המלחמה קאמר ליה: **בגורן.** כי גורן היו יושבים בחיבה ובריעות ובאגודה א' כסנהדרין שאין חושדין זה את זה: **שיהו רואין זה את זה.** להיות שומעין איש את חבירו ומתווכחין זה עם זה עד שתצא הוראה כהלכה שאילו היו יושבין כשורה שלא בעגולה אין בני ראש השורה רואין בני סוף שורתו ובעגולה שלימה לא היו יושבין כדי שיהא מקום לצאת ולבא: **מסייע ליה.** לרב ענן: **על פי הדבור שאני.** שהקב"ה התירו לפי שעה דכתיב (מלכים א יז) ואת העורבים צויתי שם לכלכלך: **ואתרמי מילתא כו'.** בתמיהה: **ודלמא על שם מקומן.** שהיו מגור עורב: **מי לא כתיב.** שאדם נקרא על שם מקומו ואפילו יחיד ואף ע"פ שאין מדבר בכל אנשי המקום כגון פלשתים גבעונים אלא באיש אחד כדכתיב נערה קטנה: **וקשיא לן קרי לה נערה.** דהביאה ב' שערות וקרי לה קטנה דמשמע שלא הביאה שתי שערות: **וא"ר פדת.** האי נערה לאו נערה ממש אלא על שם מקומה דמן נעורן. וה"נ אע"ג דלאו בכל בני המקום קאמר שהרי ודאי לכולן לא גילה שהרי נחבא היה מ"מ איכא למימר דתרי גברי הוו וקראן על שם מקומן ואין מזכיר שמם: **עורביים מבעי ליה.** דלא אתי למטעי בעורבים ממש: **ישראל מעליא הוא.** דאנוס הוא: **אי נימא מומר לדבר אחד.** לאחד מכל המצות לאשמועינן דלא הוה מומר לכל התורה כולה: **שכל הכופר בה כמודה בכל התורה.** כדכתיב (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' וילפינן בהוריות (דף ח.) דבעבודת כוכבים מיירי: **מומר לאותו דבר.** לשחיטה ולתיאבון ואיצטריך לאשמועינן דלא תימא כיון דלש ביה כהיתירא דמי ליה אלא ודאי כאיסורא דמי ליה ולתיאבון הוא דעבר עליה וכי מזמנין ליה סכין לא שביק היתירא ואכיל איסורא: **מכם.** אדם כי יקריב מכם קרבן וגבי נדר או נדבה כתיב דהא כי יקריב משמע כשירצו להקריב: **להוציא המומר.** שאין מקבלין נדבתו: **מכם בכם חילקתי.** כלומר מדכתיב האי מיעוטא בישראל ולא באומות דכתיב איש איש [ג]מבית ישראל אשר יקריב קרבן לכל נדריהם וגו' בפרשת מומין (ויקרא כב) ותניא לקמן בפירקין (דף יג:) איש מה תלמוד לומר איש איש לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל וגבי דידהו לא כתיב מיעוטא דלכתוב מן האדם כי יקריב קרבן דמשמע ולא כל האדם שמע מינה בכם חלקתי שכשרין מביאין ולא המומרין ולא באומות שכולן מתנדבין ומקבלין מהם: [ד]**עם הדומה לבהמה.** שאין מקיימין את המצות: מן דכתיב גבי בהמה למעוטי רובע ונרבע [ה]הכי דריש ליה בבבא קמא (דף מ:) ובבכורות (דף מא.) ובתמורה (דף כח.): **מפושעי ישראל.** משמע מזידין כדתניא במסכת יומא (דף לו:) פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר [מ"ב ג] מלך מואב פשע בי והיינו מומר. ולקמן מפרש לה ואזיל: **ומנסך את היין.** לעבודת כוכבים[ו]: **אי מומר לדבר אחד קשיא מציעתא.** דקתני מקבלין אסיפא: **אלא לאו ה"ק.** מקבלין קרבנות מפושעי ישראל במומר לדבר אחד חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות דהני חמירי אלמא מומר לעבודת כוכבים כמומר לכל התורה כולה דמי. האי תנא חמירא ליה שבת כעבודת כוכבים דהעובד עבודת כוכבים כופר בהקב"ה והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית: **והא מהכא נפקא מהתם נפקא.** דאין מקבלין קרבן מן המומרין:

מעס

על פי הדבור שאני. וא"ת ולמאי דס"ד א]דלא הוי ע"פ הדבור תקשי דהא אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור לקמן (דף צה.) ויש לומר דזה היה יודע שהיה סומך ע"פ הדבור דלאו משל עובד כוכבים קא מייתי אבל לא ס"ד שבא הדבור להתיר האיסור שחיטת טבחים דאחאב:

קרי לה נערה וקרי לה קטנה. בפרק בתרא דסוטה (דף מו:) דריש נערים שהיו מנוערים מן המצות והכא לא שייך למדרש הכי: **דמן נעורן.** שם מקום דכתיב (בד"ה א ז) למזרח נערן ולמערב גזר: **עורביים מבעי ליה.** ואף על גב דכתיב עברים מצרים ולא כתיב עבריים מצריים התם ליכא למיטעי: **מכם ולא כולכם להוציא את המומר.** תימה דהא איצטריך לכדדרשינן בריש לולב הגזול (סוכה דף ל.) אי לפני יאוש אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא והאי לאו דידיה הוא וי"ל דהתם לאו משום דתיפוק לן מהאי קרא גזול לפני יאוש דהאי מביתו נפקא כדאמרינן במרובה (ב"ק דף סז:) קרבנו ולא הגזול אימת אילימא לפני יאוש ל"ל קרא כלומר וכי יכול להקדיש ביתו אמר רחמנא ולא מייתי התם קרא דכי יקריב ז]אלא לומר דקרבן אמר רחמנא והאי לאו קרבן הוא שאין בידו להקדישו לפני יאוש ח]ט) ועוד י"ל דתרתי שמעינן ממכם ולגזילה מקודשת איצטריך (א) ומביתו לא נפקא אלא שלא עלתה לשם חובה: **כדי שיחזרו בהם בתשובה.** לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם לדבר ט]מדרבינן מהא מומרי) לדבר אחד טפי ממומר לכל התורה כולה ולא מוקמינן קרא במילתא אחריתי וקאמר דמומר לדבר אחד בקל יחזור בתשובה ולכך מקבלין מהם כדי שיחזרו:

מעס

מסורת הש"ס

א) סנהדרין לו:, ב) שם קיג., ג) סוטה מו:, ד) [לעיל ד:], ה) [בס"א: משומד, וכן להלן], ו) [שבועות כט. נדרים כה. קדושין מ.], ז) (שבועות כט.) [לקמן יג: עירובין סט:], ח) בס"א: דמשומד, וכן בכה"ע, ט) עי' במהרש"ל מהרש"א ומהר"ם שנוי גרסאות, י) בס"א: משומד, וכן להלן,

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה על פי הדבור וכו' דלא הוי על פי הדבור. נ"ב עיין תפארת שמואל בהשגותיו על מהרש"א:

* * *

מוסף רש"י

סנהדרין. אף של כ"ג, היתה כחצי גורן עגולה. בעגולה היו יושבין כדי שיהו כולן רואין זה את זה, לפי שאם היו יושבין בשורה אין פני הראשונים רואין זה את זה, ובעגולה שלמה אין יושבין לפי שצריכין בעלי הדין והעדים ליכנס לדבר בפני כולם, שיהו כולן רואין את העדים ומדקדקין בדבריהם ולא שיהא פני העדים לשורה זו ואחוריהם לזו (סנהדרין לו:). **מומר לערלות.** מבעט במצוה זו (לעיל ד:). **להוציא את המומר.** דאין מקבלין קרבנות, דמכם משמע מקצתכם (עירובין סט:). **מכם בכם חלקתי.** להוציא את המומר (לקמן יג:) מדכתיב האי מיעוטא גבי ישראל ולא כתיב כי יקריב מן האדם קרבן, ש"מ בישראל הוא דחלק ומיעט מומר, **ולא באומות.** שמקבלין קרבן מכולם, כדתניא איש מה ת"ל איש איש, לרבות את הנכרים שנודרין נדרים ונדבות כישראל (עירובין סט:) דאפילו המינין כשרין (לקמן יג:). **שדומים לבהמה.** רשעים שעשו עצמן כבהמה שאינה מכרת את בוראה, מקבלין מהן קרבן (עירובין שם). **מקבלין קרבנות.** של נדבה, **מפושעי ישראל.** דהאי קרא בנדרים ונדבות משתעי, דכתיב כי יקריב (שם). **כדי שיחזרו בהן בתשובה.** דאי דחינן להו בידים תו לא הדרי (שם). **אלא לאו הכי קאמר.** מקבלין קרבנות מפושעי ישראל המומרים לדבר אחד, חוץ מן המומר לנסך את היין או לחלל שבת, דכמומר לכל התורה דמי, דאימעיט ליה מכם ולא כולכם (שם).

* * *

רבינו גרשום

דלאו עע"ז הוו: אלא מעתה כסוסי כסוסיך הכי נמי כן דלא הוו מפלגי סוסיו דיהושפט מסוסיו דאחאב. הכא נמי מאי דהויא עלי ועילוי עמי תהוי עלך ועילוי עמך ועדיין אומר לך דיהושפט לא אכיל בהדי אחאב ומומר לע"ז הוי מומר לכל התורה: אלא מהכא ואחאב מלך ישראל כו'. דלא הוה מפליג נפשיה מיניה: נימא מסייעא ליה והעורבים מביאין לו לחם. כלומר סייעתא לרב ענן דאמר מומר לע"ז לא הוי מומר לכל התורה דלא על פי דיבור שאני. כלומר גזרת הקב"ה הוה אבל דבר זה במקום אחר אימא לך דלדבר אחד הוי מומר לכל התורה כולה: חמורה ע"ז שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה דכתיב ועשה אחת מכל מצות ה' איזהו מצוה ששקולה ככל המצות הוי אומר זו ע"ז: מיתיבי מכם ולא כולכם להוציא וכו' אדם כי יקריב מכם קרבן לה' בכם חלקתי ולא באומות כלומר האומות כולן יכולין להקריב דקיימא לן ערל משלח קרבנותיו טמא משלח קרבנותיו:

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"א מהלכות סנהדרין הלכה ג:

טז ב מיי' פ"ב מהלכות ע"ז הלכה ד:

יז ג מיי' פ"ג מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ד [ופ"ג מהלכות שגגות הלכה ז]:

יח ד מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ג:

יט ה מיי' שם הלכה ד:

ו [מיי' פ"ל מהלכות שבת הלכה ט"ו]:

ז [מיי' פ"ב מהלכות ע"ז הלכה ה] טוש"ע י"ד סימן ב סעיף ה:

* * *

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֶל יְהוֹשָׁפָט הֲתֵלֵךְ אִתִּי לַמִּלְחָמָה רָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ: מלכים א כב ד
2. וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה יֹשְׁבִים אִישׁ עַל כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים בְּגֹרֶן פֶּתַח שַׁעַר שֹׁמְרוֹן וְכָל הַנְּבִיאִים מִתְנַבְּאִים לִפְנֵיהֶם: מלכים א כב י
3. וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעָרֶב וּמִן הַנַּחַל יִשְׁתֶּה: מלכים א יז ו
4. וַיִּלְכְּדוּ שְׁנֵי שָׂרֵי מִדְיָן אֶת עֹרֵב וְאֶת זְאֵב וַיַּהַרְגוּ אֶת עוֹרֵב בְּצוּר עוֹרֵב וְאֶת זְאֵב הָרְגוּ בְיֶקֶב זְאֵב וַיִּרְדְּפוּ אֶל מִדְיָן וְרֹאשׁ עֹרֵב וּזְאֵב הֵבִיאוּ אֶל גִּדְעוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן: שופטים ז כה
5. וַאֲרָם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲרָה קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי אֵשֶׁת נַעֲמָן: מלכים ב ה ב
6. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

* * *

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מכם וכו' ולגזילה מקודשת איצטריך **שלא עלתה לבעלים לשם חובה ומביתו לא נפקא אלא שאין יכול להקדיש** הס"ד:

* * *

שיטה מקובצת

א] הא לא קשיא רישא במומר לכל התורה מציעתא במומר לדבר אחד: ב] דמשמע הרי אתם כמותינו: ג] דכתיב איש איש מבית ישראל וגו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם בפרשת: ד] עם הדומים לבהמה נמחק תיבת עם: ה] למעוטי רובע ונרבע כדדריש ליה בב"ק: ו] ומנסך לעבודת כוכבים. נ"ב נ"א בס"י ומנסך את היין עובד ע"ז: ז] אלא לומר דקרבן אמר רחמנא. נ"ב נ"א בס"י דקרבנו אמר רחמנא והאי לאו קרבנו הוא וכו': ח] ועוד י"ל דתרתי שמעינן ממכם ולגזלה המקודשת אצטריך דמביתו לא נפקא. ונ"ב נ"א בתוס' כ"י ועי"ל דתרתי ש"מ ולגזלה המקודשת אצטריך שלא עלתה לשם חובה דמקרא נדרש לפניו ולאחריו היינו אדם וקרבן. ובס"י אחר כתוב נ"א ועי"ל דתרתי שמעינן ממכם וגזלה המקודשת איצטריך שלא עלתה לו לשם חובה: ט] אלא נותן טעם לדבר אתא דמרבינן מומר לדבר אחד: